

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КАМ'ЯНСЬКИЙ ФАХОВИЙ МУЗИЧНИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ
МИРОСЛАВА СКОРИКА»
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Циклова комісія «Історія та теорія музики»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора
з навчальної роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів»**

підготовки фахового молодшого бакалавра
Галузь знань 02 Культура мистецтво
Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Кам'янське

2024

Робоча програма з навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Розробник:

Мосієнко Наталія Іванівна (викладач вищої категорії)

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії «Історія та теорія музики».

Голова циклової комісії: Солодовник Т.М. (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Рівень освіти	Фахова передвища освіта
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Форма здобуття освіти	Очна (денна)
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Обов'язкова, що формує спеціальні компетентності
Мова викладання	Українська мова
Викладач(і)	Мосієнко Наталія Іванівна
Рік підготовки (курс)	IV
Семестр	7
Кількість кредитів	3
Загальний обсяг годин:	90
лекційні	33
практичні	15
самостійні	42
Види контролю	Поточний контроль, підсумковий контроль: залік – 7 семестр

2. Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Аналіз музичних творів» займає вагоме місце у формуванні професійного музиканта, адже аналітичний процес над музичним твором є органічним компонентом в роботі як виконавця, так і викладача, і композитора.

Курс «Аналізу музичних творів» узагальнює та продовжує музичний досвід здобувачів освіти, якого вони набули у процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін (теорії музики, гармонії, поліфонії, інструментознавства, української та світової музики). Предметом вивчення є загальні основи побудови музичних творів українських та зарубіжних композиторів, стилістичні риси їх творчості, особливості інтонаційної мови, фактури та композиції, характеристика жанрових та стильових ознак музичної форми.

Навчальна дисципліна «Аналіз музичних творів» спрямована дати здобувачам освіти теоретичні засади для класифікації творів за формою та жанром, основи методики комплексного аналізу музичних творів, навички у визначенні тематизму і засобів його розвитку, показати виражальні можливості форми.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є пізнання й осмислення музичного твору як культурно-історичного явища, що постає в нерозривній єдності змісту і форми, словесного та музичного тексту, індивідуальних, національних та історико-стильових особливостей.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння методами аналізу творів музичного мистецтва;
- вільне оперування новими науковими поняттями і термінами;
- розвиток практичних навичок аналізу музичного твору як звукової цілісності, що складається із взаємопов'язаних елементів;
- розвиток художньо-творчого мислення, підготовка до творчої діяльності на основі практичної реалізації набутих теоретичних знань, умінь, навичок.

В результаті вивчення дисципліни «Аналіз музичних творів» здобувач освіти повинен **знати:**

- теоретичні засади дисципліни;
- визначення спеціальних термінів з дисципліни;
- основні закони побудови музичних форм;
- основні схеми та ознаки складових частин музичних форм;
- основні функції розвитку в музичній формі та шляхи їх реалізації на різних рівнях: від теми до всієї композиції;
- основні методи комплексного аналізу музичних творів;

вміти:

- здійснити аналіз інструментального або вокального твору в контексті історичної епохи, творчої індивідуальності композитора, стилю, жанру, музично-образної ідеї;
- визначити музичну форму будь-якого твору та її особливості;
- виявити типи викладу музичного матеріалу, принципи розвитку музичної форми;
- охарактеризувати логіку мелодико-гармонічного і структурного розвитку музичного твору;
- систематизувати знання щодо типів побудови музичного твору, показавши при цьому змістовні можливості музичних форм, жанрів, стилів.
- володіти практичними навичками аналізу музичних творів в єдності форми та змісту;
- сформулювати суб'єктивне оцінне судження про професійні достоїнства, художню цінність та значущість проаналізованої музики;
- глибоко осягнути зміст викладеного матеріалу, що забезпечує можливість свідомо використовувати свої знання з курсу «Аналіз музичних творів» у подальшій практичній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні набути наступні **програмні компетентності та результати навчання**:

Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у зазначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

<p>Спеціальні компетентності (СК)</p>	<p>СК4. Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p> <p>СК5. Здатність демонструвати професійні навички та вміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/організаційно-творчій діяльності.</p>
<p>Результати навчання (РН)</p>	<p>РН5. Застосовувати аналіз та синтез для розв’язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.</p> <p>РН6. Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту.</p> <p>РН7. Використовувати відповідні інформаційні, технічні, цифрові ресурси для запису та/або аранжування музичних композицій, розробки музично-інформаційних презентацій, опрацювання нотного тексту.</p> <p>РН8. Розпізнавати різні компоненти музичної мови.</p> <p>РН9. Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).</p> <p>РН13. Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.</p> <p>РН15. Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.</p>

4.1. Програма навчальної дисципліни

Розділ/тема/тези	Вимоги
<p>Розділ І. Форма і зміст.</p> <p>Тема 1. Жанр і стиль в музиці. Комплекс музикознавчих термінів. Загальна класифікація музичних жанрів та стилів в їх історичному аспекті.</p> <p>Тема 2. Загальні основи музичної форми. Дві сторони поняття форми. Єдність змісту і форми музичного твору. Головні елементи музики. Функції основних розділів форми. Тема. Види тематичного розвитку. Типи викладу музичного матеріалу. Загальна класифікація музичних форм.</p> <p>Тема 3. Період в музиці. Період як форма викладу відносно закінченої музичної думки. Класифікація періодів. Різновиди.</p>	<p>Здобувач освіти повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> -знати класифікацію музичних жанрів та стилів; -вміти пояснити музикознавчі терміни. -пояснити значення та особливості головних елементів музики. -пояснити різницю між поняттям форми-структури і форми-процесу; -назвати функції основних розділів форми та типи викладу музичного матеріалу; -назвати види тематичного розвитку; -знати класифікацію музичних форм. -дати визначення періоду; -знати класифікацію періодів; -назвати основні різновиди періоду і показати їх на музичних прикладах.
<p>Розділ ІІ. Прості музичні форми.</p> <p>Тема 1. Проста двочастинна форма в інструментальній музиці. Основні особливості простих форм інструментальної музики. Принципи побудови. Зв'язок з побутовими жанрами. Традиція повторення розділів. Використання простих форм як самостійних мініатюр та як частин більш складних форм. Проста двочастинна форма, її особливості та різновиди. Проста подвійна двочастинна форма.</p> <p>Тема 2. Проста тричастинна форма в інструментальній музиці. Проста тричастинна форма та її різновиди. Функції розділів. Види реприз. Проста тричастинна безрепризна форма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -пояснити принципи побудови простих форм; -знати різновиди простої двочастинної форми; -показати на музичних прикладах просту двочастинну форму; -визначити просту двочастинну форму в запропонованих музичних творах. -знати різновиди простої тричастинної форми; -показати та визначити на музичних прикладах просту тричастинну форму та її різновиди;

<p>Три-п'ятичастинна та проста подвійна тричастинна форма. Проміжні форми як результат поєднання двох типових форм.</p> <p>Тема 3. Прості пісенні форми. Специфіка куплетної форми. Співвідношення тексту і музики. Співвідношення вокальної партії та інструментального супроводу. Куплетно-варіантна форма. Куплетно-варіаційна форма.</p>	<p>-визначити просту тричастинну форму в запропонованих музичних творах. -назвати різновиди простих пісенних форм; -розповісти про співвідношення тексту і музики; -визначити куплетну, куплетно-варіаційну і куплетно-варіантну форми.</p>
<p>Розділ III. Складні музичні форми.</p> <p>Тема 1. Складна двочастинна та складна тричастинна форма. Основні ознаки складної форми. Складна двочастинна та складна тричастинна форма. Загальна будова. Ступінь контрасту частин і розділів. Два типи середніх частин в складній тричастинній формі: тріо і епізод. Реприза da capo. Репризи варіаційні, динамічні, скорочені, розширені. Вступ. Кода.</p> <p>Тема 2. Форма рондо. Походження форми рондо. Назва частин рондо. Рондо, як частина сонатно-симфонічного циклу. Рондо, як самостійна п'єса. Рондо французьких клавесиністів, його особливості. Рондо віденських класиків. Коло образів, будова рефрену. Характерні тональні співвідношення розділів. Кода. Особливості рондо у композиторів-романтиків.</p> <p>Тема 3. Варіаційна форма. Варіаційність і варіантність, як принципи розвитку. Класифікації варіацій. Тема. Принципи розвитку. Класичні (строгі) варіації. Образний зміст і структура теми. Способи варіювання. Угруповання варіацій в циклі. Подвійні варіації. Романтичні</p>	<p>-знати основні ознаки та загальну будову складних музичних форм; -назвати приклади складної двочастинної форми; -назвати основні ознаки складної тричастинної форми; -навести приклади складної тричастинної форми з тріо; -навести приклади складної тричастинної форми з епізодом; -визначити у запропонованих творах тип репризи;</p> <p>-назвати частини рондо; -проаналізувати приклади класичного рондо та рондо романтиків; -пояснити особливості рондо французьких клавесиністів; -навести приклади форми рондо.</p> <p>-пояснити різницю між варіантністю і варіаційністю; -визначити у запропонованих творах тип варіації; -проаналізувати нескладний цикл класичних варіацій;</p>

<p>жанрові варіації. Принципи варіювання теми. Образне і жанрове перетворення теми. Варіації на <i>soprano ostinato</i> та <i>basso ostinato</i>. Способи варіювання фактури.</p> <p>Тема 4. Сонатна форма.</p> <p>Сонатна форма, як вищий тип форми, що поєднує безперервність процесу розвитку музичної думки з чіткістю структури. Три основні розділи сонатної форми – експозиція, розробка, реприза. Особливості структури та тонального плану кожного з розділів. Поняття партії і теми. Співвідношення образного змісту тем експозиції. Драматургічна роль розробки, її структура, способи розвитку тем, кульмінація. Реприза, тональні співвідношення головної і побічної тем. Скорочена реприза. Дзеркальна реприза. Кода, її типи, пов'язані з образним змістом частини.</p> <p>Тема 5. Різновиди сонатної форми.</p> <p>Сонатна форма у романтиків. Її відмінності від класичної.</p> <p>Сонатна форма без розробки, з епізодом замість розробки, з епізодом в розробці.</p> <p>Сонатна форма в концерті: подвійна експозиція, каденція тощо.</p> <p>Рондо-соната. Використання цієї форми в сонатно-симфонічних циклах. Рондо-соната з розробкою, епізодом замість розробки.</p> <p>Особливості структури та тонального плану в рондо-сонаті.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -пояснити різницю у варіюванні тем в класичних і романтичних варіаційних циклах; -проаналізувати варіації на <i>soprano ostinato</i>, <i>basso ostinato</i>. -знати розділи сонатної форми; -пояснити особливості тонального плану і структури в експозиції, розробці та репризі; -проаналізувати нескладну сонатну форму віденських класиків; -визначити у запропонованих творах тип репризи сонатної форми; -пояснити драматургічну роль репризи і коди. <ul style="list-style-type: none"> -назвати різновиди розробки в сонатній формі; -показати на прикладі одну з нетрадиційних розробок; -назвати особливості експозиції в класичному концерті; -визначити у запропонованих творах форму рондо-сонати; -навести приклади рондо-сонати в музичних творах.
<p>Розділ IV. Циклічні музичні форми.</p> <p>Тема 1. Сюїта та її історичні різновиди.</p> <p>Старовинна сюїта. Нова сюїта другої половини XIX століття.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -знати будову старовинної сюїти; -пояснити особливості сюїти в творчості композиторів-романтиків; -знати будову сонатно-симфонічних циклів; -проаналізувати запропонований сонатно-симфонічний цикл.

<p>Тема 2. Сонатно-симфонічні цикли. Особливості сонатно-симфонічного циклу в сонаті, симфонії, концерті.</p>	
<p>Розділ V. Поліфонічні форми, жанри та цикли. Значення термінів «поліфонія», «контрапункт». Взаємовплив і проникнення поліфонічних і гомофонних форм. Загальні основи поліфонії. Поняття про строгу та вільну поліфонію. Імітація, тема, відповідь. Канон, його відмінності від простої імітації. Способи трансформації теми. Фуга, як вища поліфонічна форма. Основні розділи фуги. Тема, відповідь, протискладання, інтермедія, стрета. Особливості тонального плану в кожному з основних розділів фуги. Подвійна, потрійна фуга. Інші поліфонічні жанри: фугато, фугета, інвенція.</p>	<p>-назвати основні формотворчі поліфонічні засоби; -проаналізувати одну з фуг Баха; -назвати і визначити в нотах будь-який з розділів нескладної фуги; -назвати способи трансформації поліфонічної теми; -назвати існуючі поліфонічні жанри та цикли.</p>

4.2. Структура навчальної дисципліни

Розділ/тема	Кількість навчальних годин	
	лекційні	практичні
Розділ I. Форма і зміст. Тема 1. Жанр і стиль в музиці. Тема 2. Загальні основи музичної форми. Тема 3. Період в музиці.	6	3
Розділ II. Прості музичні форми. Тема 1. Проста двочастинна форма в інструментальній музиці. Тема 2. Проста тричастинна форма в інструментальній музиці. Тема 3. Прості пісенні форми.	6	3
Розділ III. Складні музичні форми. Тема 1. Складна двочастинна та складна тричастинна форма. Тема 2. Форма рондо. Тема 3. Варіаційна форма. Тема 4. Сонатна форма. Тема 5. Різновиди сонатної форми.	11	4
Розділ IV. Циклічні музичні форми. Тема 1. Сюїта та її історичні різновиди. Тема 2. Сонатно-симфонічні цикли.	6	2
Розділ V. Поліфонічні форми та жанри.	4	1
Залік	-	2
Всього годин	33	15

5. Види і форми контролю навчальної діяльності здобувачів освіти

Для перевірки рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» застосовуються види **поточного** та **підсумкового контролю**.

Поточний контроль (поурочний, потемний) здійснюється під час проведення аудиторних занять в процесі вивчення програмових тем з метою визначення рівня розуміння і первинного засвоєння здобувачами освіти окремих елементів змісту теми, зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем занять. Поточний контроль складається з програмових тем та розділів і має визначений календарний графік їх здачі.

Поточний контроль може проводитись в усній або письмовій формі наступними методами:

- опитування: фронтальне, індивідуальне, комбіноване, тести;
- аналіз музичних творів;
- творчі завдання: написання та захист рефератів, доповідей, підготовка творчо-аналітичних завдань, презентацій.

Підсумковий контроль проводиться на останньому аудиторному занятті у формі диференційованого заліку і складається з теоретичної частини за обсягом програмових тем дисципліни (усна відповідь) та практичної роботи (аналіз запропонованих музичних творів). Залікова оцінка залежить від відвідуваності та успішності здобувачів освіти протягом семестру. Особливо старанні здобувачі освіти можуть автоматично отримати залікову оцінку.

**6. Завдання для самостійних робіт
(теми рефератів, доповідей, презентацій)**

№	Назва теми	Кількість годин
1	Масштабно-тематичні структури	2
2	Розвинена одночастинна форма	2
3	Проста двочастинна форма у вокальній музиці	2
4	Куплетна форма в джазових стандартах	2
5	Наскрізна форма	2
6	Складна двочастинна форма у вокальних жанрах	2
7	Складна подвійна тричастинна форма	2
8	Складна три-п'ятичастинна форма	2
9	Концентрична форма	2
10	Сонатна і рондо-сонатна форми у вокальній музиці	4
11	Музичні форми бароко. Старовинна двочастинна форма	2
12	Музичні форми бароко. Старовинна сонатна форма	2
13	Циклічні форми. Вокальні та вокально-симфонічні цикли	4
14	Змішані форми у вокальній музиці	2
15	Змішані форми в інструментальній музиці	2
16	Контрастно-складені форми	2
17	Оперні форми	2
18	Старовинні поліфонічні форми	2
19	Поліфонія в різних формах	2
Всього годин		42

7. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з підсумкового контролю

За 12-бальною шкалою	Рівень знань здобувачів освіти
«12»	Здобувач освіти виявляє системні знання з дисципліни, вільно володіє навчальним матеріалом, може дати ґрунтовну відповідь на запитання з будь-якої теми програми, повністю опрацював рекомендовану літературу; точно і досить докладно аналізує музичний твір, його образний зміст, музично-виразні засоби, форму, прийоми розвитку; самостійно використовує набуті знання, вміння та здібності в музичній діяльності. Присутні творчі спостереження.
«11»	Здобувач освіти вільно навчальним матеріалом, має міцні, ґрунтовні знання, може висловити власну обґрунтовану думку з будь-якої проблем, означених в програмі дисципліни, досить точно, докладно аналізує музичний твір, його образний зміст, форму в цілому і структуру більш дрібних розділів, музично-виразні засоби та прийоми розвитку (з зазначенням схожих прийомів в інших творах).
«10»	Здобувач освіти вільно навчальним матеріалом, чітко визначає і обґрунтовує шляхи застосування теорії на практиці, демонструє досить докладний аналіз музичного твору, його образний зміст, загальну форму, музично-виразні засоби і прийоми розвитку, але не зовсім точно визначає структуру деяких дрібних розділів форми; допущені неточності у формулюваннях може виправляти самостійно.
«9»	Здобувач освіти виявляє ґрунтовні знання з дисципліни, може дати достатньо повну відповідь на будь-яке запитання з програмових тем, демонструє досить докладний аналіз музичного твору, визначає його образний зміст, загальну форму, загальні музично-виразні засоби, але не завжди визначає структуру більш дрібних розділів форми, мало береться за увагу аналіз прийомів розвитку тематичного матеріалу; допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної музичної термінології, які потребують коригування.

«8»	Здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, але має окремі труднощі з порівняльним аналізом різних концепцій, підходів тощо; визначає загальну форму твору правильно, образний зміст і музично-виражальні засоби проаналізовані, але індивідуальні особливості форми, її частини та головні прийоми розвитку тематичного матеріалу – не названі.
«7»	Здобувач освіти засвоїв навчальний матеріал дисципліни недостатньо повно. Форма музичного твору в цілому і основні музично-виразні засоби визначені вірно, але аналіз структур більш дрібних розділів не чіткий. Прийоми розвитку тематичного матеріалу не проаналізовані.
«6»	Здобувач освіти засвоїв навчальний матеріал не в повному обсязі. Форма в цілому визначена правильно, але структура більш дрібних розділів та їх взаємодія визначені не вірно. Основні музично-виразні засоби і прийоми розвитку практично не визначені. Аналіз досить поверхневий.
«5»	Здобувач освіти виявляє базові знання з навчальної дисципліни, але відповідь є неповною та недостатньо послідовною. Загальна форма музичного твору визначена не зовсім вірно, інші елементи – дуже приблизно. Більша частина аналізу внутрішніх розділів не виконана. Судження поверхневі, мало аргументовані.
«4»	Здобувач освіти знає незначну частину навчального матеріалу, сприймає музичний твір невірно, названа тільки загальна форма. Аналіз не виконаний.
«3», «2», «1»	Здобувач освіти частково, або зовсім не засвоїв навчальний матеріал, не може відповісти на поставлені запитання, сприймає музичний твір невірно, аналіз твору не виконаний, форма не визначена. Бали «3», «2», «1» - не являються показниками академічної успішності здобувача освіти та потребують перездачі.

8. Рекомендована література

1. Александрова Н. Інтонування як типологічний чинник музичної композиції: на матеріалі української камерно-інструментальної творчості: навч.-метод. посіб. Одеса: Астропринт, 2015.
2. Бортнік А., Музичук І., Пастуханова Н., Чайковська О. Аналіз музичних творів: навчальний посібник для мистецьких закладів I-II рівнів акредитації. Рівне: РДГУ, 2011.
3. Горюхіна Н. Еволюція періоду – К.: Музична Україна, 1975.
4. Завгородня Г. Деякі аспекти методології аналізу музичних творів. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство, 2015, вип.2: с.114-119.
5. Коханик І. До проблеми музичного стилю в сучасному теоретичному музикознавстві//Теоретичні та практичні питання культурології: українське музикознавство на зламі століть. Вип. 9., 2002.
6. Коханик. І. Методологічні та теоретичні проблеми стильового аналізу сучасної музики. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського: 2003: с.181-189.
7. Побережна Г. Діалектика особистості і стилю: Автореф. дис. д-ра мист.: К., 1999.
8. Сенік О. Аналіз музичних творів: практичний довідник. Київ, 2023.
9. Степурко В. Аналіз музичних творів: навчальний посібник. Київ, 2020.
10. Тиц М. Про тематичну та композиційну структуру творів. – К.: Музична Україна, 1972.
11. Фіськова Н., Нечипуренко О. Аналіз музичних творів: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2022.
12. Шип С. Музична форма від звуку до стилю: навчальний посібник. Київ: Заповіт, 1998.
13. Юцевич Ю. Музика. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – БОГДАН, 2003.
14. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми): підручник. Ч.1. Тернопіль: СМП «АСТОН», 1999.

9. Інформаційні ресурси

1. Нотний архів Бориса Тараканова. <https://notes.tarakanov.net/>
2. Ноти українських композиторів. <http://ukrnotes.in.ua/>
3. Марія Бабенко «Скарбничка теоретика».
<https://www.youtube.com/@Maria-Babenko/featured>
4. Освітній канал «HI-MUSIC». <https://www.youtube.com/@hi-music1446/playlists>
5. Svetlana Khassen. <https://www.youtube.com/@YOURPIANO>